

Dichtbij de stad Groningen ligt een natuurgebied van circa 5.200 aaneengesloten voetbalvelden groot, met ruige hooilanden, moerasbos en volop ruimte voor overtollig water. Bij langdurige, hevige regenval zorgt dit gebied ervoor dat de stad-Groningers droge voeten houden. De uitzichtstoren biedt op 26 meter hoogte een schitterende uitzicht: over De Onlanden, op de skyline van Groningen, op de vele moerasvogels en de bijzondere grazers.

De Onlanden

Moerasgebied, klimaatbuffer, cultuur-
historisch waardevol en een natuurbeleving

Meer informatie

Deze brochure is een samenvatting van de natuurvisie de Onlanden, opgesteld door Springpartner in samenwerking met Buro Bakker, in opdracht van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Het Drentse Landschap en Het Groninger Landschap. In deze natuurvisie worden streefbeelden en doelen beschreven, die vertaald zijn naar zeven speerpunten. Deze zeven speerpunten vindt u terug in deze folder. Wilt u de hele natuurvisie graag lezen? Ga dan naar www.natuurmonumenten.nl/de-onlanden

De Onlanden

Onder de rook van de stad Groningen bevindt zich een groot, aaneengesloten natuurgebied van 3000 hectare, met een unieke combinatie van weidsheid, rust en unieke planten- en diersoorten: de Onlanden. Naast natuurgebied heeft een groot deel van de Onlanden sinds 2012 een belangrijke functie als waterbergingsgebied; bij hoge waterstanden na overvloedige regenval kan dit gebied onder water lopen, zodat de stad Groningen niet overstroomt. Een dergelijk gebied is uniek in Nederland en van internationale allure. Nergens in Nederland bestaat zo'n groot en aaneengesloten jong moerasgebied waarbij de natuurlijke processen leidend kunnen zijn voor de verdere ontwikkeling. Een kansrijk gebied dus. Kansen die goed tot ontwikkeling komen wanneer de knelpunten helder zijn en de doelen scherp gesteld. Leest u deze samenvatting van de koers van ontwikkeling van de Onlanden.

Behoud van een gevarieerd en weids moeras

De laagveengordel verbindt van west naar oost de natte gebieden in het Groninger Westerkwartier met de grote moerasgebieden van Midden-Groningen. In dit moeraslandschap kunnen diersoorten als otter, bever en ringslang zich vrijelijk bewegen. Van zuid naar noord zijn de natuurgebieden tussen het Fochteloërveen en het Lauwersmeer via waterverbindingen aaneengeschaald tot een groot levenskrachtig en samenhangende hydrologisch systeem. Om dit te behouden, wordt studie gedaan naar het proces van het moeras, in de plaats van de focus op onderhoud en beheer en zijn natuurlijke processen (met zo min mogelijk menselijk ingrijpen) leidend voor de moerasontwikkeling.

De Onlanden optimaliseren als klimaatbuffer

Nu de klimaatopgave vraagt om een uitbreiding van de bergingscapaciteit, is de inzet om het waterbergingsgebied in de Onlanden uit te breiden, door ook de gebieden van de bovenlopen of grenzend aan de Onlanden erbij te betrekken. We weten dat de functies waterberging en natuur prima samen kunnen gaan, dat hebben de Onlanden

wel laten zien! Een van de eerste stappen hierin is een verkenning van de mogelijkheden als het uitdragen van de urgentie en noodzaak van klimaatadaptatie.

Beheer invasieve soorten

Het volledig elimineren van invasieve, exotische oeverplanten als waterteunisbloem en grote waternavel, is niet realistisch. Daarvoor is het moeras in de Onlanden te ontoegankelijk, zijn deze soorten te hardnekkig en zijn buitenpropositionele investeringen noodzakelijk. Wat wel mogelijk is, is het optimaliseren van de samenwerking en kennisuitwisseling. Daarbij is het belangrijk vrijwilligers mee te nemen in de kennisdeling, maar ook te experimenteren hoe anders om te gaan met invasieve exoten.

Vergroten natuurkwaliteit kwelnatuur

Natte schraallanden zijn naast het moeras waardevolle en belangrijke vegetaties van de Onlanden. We vinden deze hooilanden in kleine oppervlaktes op de flank van Peize, het Elsburger Onland, het Vogeltjesland in Polder Vredewold. Door onder meer het versterken van het invloeden van grondwater, het optimaliseren van het maaibeheer van

Dicht bij de stad, genieten van de natuur

vochtige schraallanden en het bereiken van een lagere belasting van stikstof en gewasbeschermingsmiddelen, wordt ingezet op het vergroten van de natuurkwaliteit van de kwelnatuur. Meerdere maatregelen worden daarvoor onderzocht, bijvoorbeeld het dempen van sloten en het uitbaggeren of graven van petgaten.

Versterken en behoud cultuurhistorie

In de Onlanden vinden we talloze relictten van bewoning uit de middeleeuwen in de vorm van huisplaatsen. Deze dienden als basis voor agrarische bedrijfsvoering en veenontginning. Zo uniek als de cultuurhistorische waarden zijn, zo onzichtbaar zijn ze eveneens voor het publiek. Het behoud van het Rijksmonument met de huisplaatsen staat dan ook hoog op de prioriteitenlijst, net als het versterken van het cultuurlandschap op de hogere delen van de Onlanden.

Versterken biodiversiteit buiten de natuurgebieden

Biodiversiteit behouden lukt niet met de natuur alleen. Natuurorganisaties zetten daarom in op het vergroten van

het areaal aan natuur en het vergroten van de biodiversiteit op het boerenland. Dit is een complexe opgave, waarbij het de uitdaging is om samen met de landbouwsector op te trekken. Dat is niet nieuw. Op meerdere fronten werken de natuurorganisaties al samen. Komende jaren is de inzet om met elkaar de schouders eronder te zetten, te gaan voor natuurinclusieve landbouw in het agrarisch gebied en het realiseren van zachte overgangen. Ook het realiseren van meer variëteit in bermen en watergang hoort daarbij.

Optimaliseren natuurbeleving

De Onlanden is en blijft een robuust natuurgebied met unieke en kwetsbare natuurwaarden. De recreatiemogelijkheden worden hierop afgestemd. Belangrijk is om de recreatiezonering te herijken, met behoud van rust voor de natuur en voor de bezoekers van de Onlanden. Inzet is om de kwaliteit en vindbaarheid van de natuurbeleving te verbeteren. Dit zowel offline als online, zodat de unieke cultuurhistorie, de verkavelingspatronen, veenterpen en de recente historie van de waterberging beter zichtbaar en beleefbaar zijn.

